

<http://rcin.org.pl>

<http://rcin.org.pl>

A. MALČEVSKÉHO

ARIE.

POVĚŠŤ UKRAJINSKÁ.

PŘELOŽIL

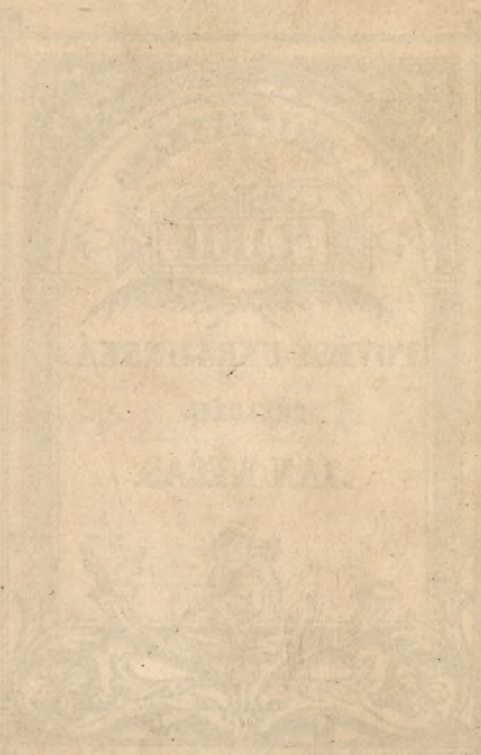
JAN NEČAS.

ILLUSTROVAL

JOSEF SCHEIWL.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNIHKUPECTVÍ I. L. KOBROVA.

A. MALČEVSKÉHO

MARIE

POVĚŠŤ UKRAJINSKÁ.

PŘELOŽIL

JAN NEČAS.

X. U. PATOČKA.

A. MALČEVSKÉHO

M A R I E.

POVĚST UKRAJINSKÁ.

PŘELOŽIL

J A N N E Č A S.

ILLUSTROVAL

JOSEF SCHEIWL.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNIHKUPECTVÍ I. L. KOBRA.

1882.

**INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN**

Biblioteka

ul. Nowy Świat Nr 72

00-330 Warszawa

Tel. 26-68-63, 26-52-31 w. 42

2110

Národní kněhtiskárna I. L. Kobra v Praze.

<http://rcin.org.pl>

ZPĚV PRVNÍ.

Vše se divné plete
na tom bídném světě;
kdo by chtěl svým rozumem dojit
všeho blaha,
zahyne a přijde v nic všechna
jeho snaha.

Jan Kochanowski.

I.

Aj! kam kvapíš kozáče na tom šibkém koni?
Což ti zajíc před okem po stepi se honí?
Či tvá mysl veselá svobodě je ráda,
s ukrajinskou vichřicí závoditi žádá?

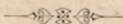
Nebo k milé, která tě v poli čeká právě,
tesknou píseň zpívajíc, letíš nedočkavě?

Tys i čapku přitlačil, uzdu pustil taky,
prach se táhne po cestě jako šedé mraky.
Zápal jakýs rozhřívá snědost na tvé tváři,
a jak v poli světélko, radost na ní září,

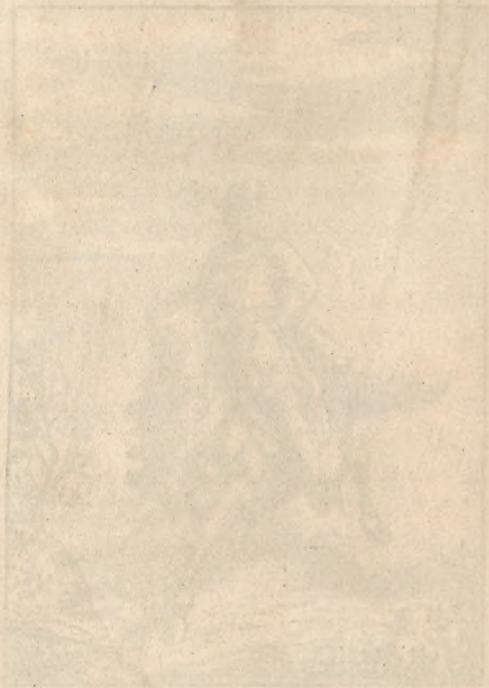
kdy kůň jak ty divoký, s poslušným však uchem,
s šíjí hrdě vztýčenou, proletuje vzduchem.

Vyhneš-li pak, čumáku! s vrzavými koly —
sice tobě stepi syn vrazí do tvé soli.

A ty černá ptačino, každého co vítáš,
tážeš se a provázíš, koldokola lítáš,
popil si své tajemství jemu pověděti —
než své kolo dokončíš, kozák ujede ti.

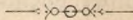

<http://rcin.org.pl>

II.

Rvapí — v středu paprsků večerního svitu
podobní jsou jakémus poslu od blankytu —
Dlouho zní a daleko dusot kopyt kolem:
neb je poklid rozložen nad širokým polem.

Nezní jáсот šlechticů, ani hrdin hlasy,
smutně šumí vítr jen, ohýbaje klasy;
a jen z mohyl vzdychání a těch zespod trávy,
co spí na svých uvadlých věncích staré slávy.
Divá hudba — divější ještě ku ní slova,
kteráž dávné Polsky duch budoucnosti chová —
Záštitou jich veškerou kříček polní růže.
Ach! kde ten je, komu žal srdce nepřemůže?

III.

inul kozák propasti, hluboké i doly,
v kterých vlk i Tatar se ukrývati volí;
letěl kolem obrazu (přes pahorek znaný,
nebo tam již od dávna upír pochovaný).
Čapku sňal, se požehnal před ním křížem

trojím,

větre hnal se po stepi s pilným vzkazem svým.

Žádným kouzlem statečný kůň se nepoleká,
odfrkuje, řehtaje spěchá do daleka!

Pošmourný Boh po skalách lesklé pásy snuje,

smělý kozák úmysl pánův pochopuje —

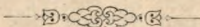
hučí mlýnec na louce, v keři zlý duch hučí,

však on svému kozáku rozumí kůň ručí —

po lučinách, ani tam, kde se trní splétá,

lehká laňka lehčeji skokem nepřelétá.

Sedě v sedle vysokém kozák svému koni,
jako střela nachýlen, ku hřívě se kloní;
jak král pouště bludnými cestami kdy kluše —
step — kůň — kozák — temnota — jedna divá duše.
O! kdož by mu nedopřál trošky zahýření?
Zmizel — v stepi domácí stopy po něm není.

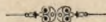

IV.

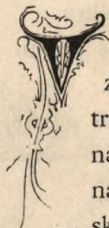
Dál, jen dále kozáku — jak ti příkaz velí;
v starém, pyšném zámku se velké změny děly:
Se synem pan vévoda ode dávna v sporu,
teď s ním dlouho prodléval — v milém roz-
hovoru;

a přec — kterak divoky byly sváry, zlosti,
shoda byla zničena, veta po radosti,
vzňaté pýchy, zoufalství slzy řinuly tu
často — plny hořkosti — ale bez soucitu.
Již je jinak ve zámku; ta tam zášť i žalost,
všude panský přepych a předků okázalost,
mezi četnou družinou dvořanů i sluhů,
s pážaty a rytíři domácího kruhu
ve nádherné komnaty — (dlouho neviděný) —
vstupoval pan vévoda skvostně oblečený.

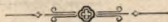
A když každý štěstí to hlásati se snažil,
zdálo se, že nad slávu více syn ho blažil.
Z tváře jeho poklidné, citů ve hlubinu
co skryl, těžko poznati; rámě schopné činu
lid zná jen — a výmluvnost — znamenité jmeno —
ale, co má ve srdci, vždy všem utajeno.
Teď však, ať již v záchvatu, nebo v péči pouhé,
zábavou chtěl zaplašit utrpení dlouhé,
a když tajně se synem do řeči se dával,
zřejmě klidnou tváří mu úsměv poškubával;
v očích se mu zaleskla kvapná, divá radost,
jakoby se stalo již dávné touze zadošť,
jak kdy někdo unaven, myslí ve útisku
na chvílku si odpočne — třeba v mravenisku.
Odpočne? — ach! snad si jen čelo rozpálené
položí, kde tisíc naň žíhadel se žene.

V.

zámku pozdě do noci hluk i dusot zněly,
trouby tam a přípitky do tmy noční hřměly;
navrátil se dávný zvyk veselého žití,
na velikých stolích se stříbro, zlato svítí,
sklep i srdce pánovo otevřeny stojí —
staré víno uherské vtipné žerty strojí,
hlučné zvuky družíce s přívětivým hlasem
zpěv i hudba pospolu zaznívaly časem.
Zdálo se, že obrazy předkův — oživeny —
dlouhou řadou zírají kolem z každé stěny,
že se mnohdy zajiskří jejich mrtvé oči,
že se smějí podpítým — a že vousem točí.

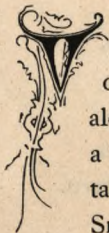

<http://rcin.org.pl>

VI.

očíh tajné tušení — ret pln veselosti —
ale v srdce hlubinách viny červ se hostí;
a kde jaká zábava svolá mnoho lidí,
tam je pýcha, pochlebstvo, smějí se a šidí.
Snad i v starém zámku tak — dveřmi do
pokoje

uváděla sama noc temné řady svoje;
utichly již polnice! spánek blaho chrání;
kulich z věže hrobové počal naříkání;
ještě — v křídle pobočným rozsáhlého dvoru,
vévodův kde orlí zrak, krutý ve svém vzdoru,
zamračeným obočím skrytě pomžikává,
jak když někdo do skříně lesklý dýmá dáva —
ještě slyšet chodu hluk — těžké zakvílení
po chvilkách se odráží smutně od sklepení.

Nikdo nejsa zavolán tam se neodvází —
 kde mu v skrytu myšlení ve plamen se sráží —
 Tam lze padnout v zoufalost, tam té za nemoci
 dupá krokem bouřlivým po temnostech noci,
 jakby v černém dechu tmy nalézt chtěl ruku
 zhoubné přízně, krvavé — neb svou zhasit muku!
 A když plaché snění se očí jeho bálo,
 a když v síni vysoké dusno se mu zdálo,
 úzké okno otevřel — upřel dolů zraky
 na své houfce nesčetné, na vlající znaky
 těch, co se tu k rozkazu sešli na výpravu.
 Poslouchal zvuk polnice, vojenskou tu vřavu.
 Ručí koně frkají, řinčí kuté zbroje,
 šumí křídla husarská chtějí letět v boje. *)
 Jim to v loži růžovém ranní slunce vstává,
 leskem zlatých vrkočů radost zemi dává;
 světlé čelo povzneslo, první jeho zření
 v lesklé zbrani krásu svou zhlíží v udivení.
 Jim to vane větérek, jehož oddech svěží
 po kadeřích panen a helmách vůdců běží.

*) Husaři polští mívali k vůli okrase na plecích připevněna ocelová křídla.

Jim ta drobná ptáčata lahodnými zpěvy
z porosených zobáčků city mocně jeví —
ne však jemu — dolů on již se nepodívá —
v temných zámku komnatách postavu svou skrývá,
jako děsné přízraky, jimiž bázeň straší
lidi v noci bezesné — a jež jitro plaší.

VII.

áno znak — zní polnice — vojsko na po-
chodu —

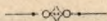
Věrný zbrojnoš rytíře statečného rodu
následuje jako stín — hbitě v bok se hnuli,
těsnou branou gotickou ven se vyhrnuli.

Lomozem jich hučely klenby velkolepé —
po chvíli již podkova měkčí půdu tepe:
duní ticho, tišeji — slábne dál a dále,
přitlumeným ohlasem mizí neustále.

Avšak teprv na poli — kde již slunce září,
vystoupivši vysoko — veselých jsou tváří;
se svým pestrým praporem jdouce do oslavy
jako orli ve zřídlech světla noří hlavy.

Tisíce per, klenotů lesk a barvy strojí;
tisíce duh maličkých kmitá v jejich zbroji;

v jejich bystrých pohledech vítězení svitá,
 věrnosti a odvahy květ jim v srdci zkvítá —
 v čele řad těch mládenec statný — kdo to asi?
 Jakýž štěstí ruměncem stíní lněné vlasy?
 on je stokrát milejší, nežli v ranním svitu
 nebe, když se červánkem zardí na blankytu,
 sladší je a jasnější odlesk jeho chvály,
 kterýž srdce z ohniska běře život stálý!
 A ten úsměv — částí je toho rozechvění,
 s jakým světci slýchají Cherubínův pěni.
 Na bujarém koni jel — vedle propast zívá —
 v šiku za ním družina jeho mlčelivá;
 spěli kolem rokliny — a již v lese byli,
 helmy jich se jedenkrát ještě zasvítily;
 jakýs jinoch rozkaz dal na pahorku znakem —
 táhnou, táhnou po cestě bodrým za kozákem:
 Nekovaném po koni lehké stopy zbyly,
 větěrci je rosou, jak děti pískem, kryli.

VIII.

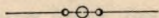
Odkvapili rytíři — ticho, pusto všude,
jistě srdci mnohému po nich teskno bude;
oko těká do dálky, však, ať kam chce zajde,
sotva asi místečka k spočinutí najde.

Na rozsáhlé roviny slunce šikmo svítí —
časem v letu vránu jen a stín její zřítí,
časem blízko ve trávě cvrček ozývá se,
ticho — a zas v povětrí, že cos hučí, zdá se.
Což ni mysl v kraji tom, dávných časů chtivá,
lahodně se na žádný pomník nepodívá,
kdež by teskných vzpomínek složit mohla tíži?
Ba ne — duše nevzlétá, do země se hříží:
Starou zbroj tam nalezne, jež tam v rezu leží,
kosti, o nichž neví se, komu přináleží;
plné zrno uvidí, hledíc do popele,
nebo červy rozhnílé v svěžím ještě těle;
oko bloudí po polích neupřeno na nic,
bez krbu — jak zoufalost — bez cíle a hranic.

IX.

od starými lípami Mečník starý sedá;
 utrápena starostmi hlava jeho šedá.
 K smutku černý župan je hlavě zšedivělé,
 dokud vlasti sloužíval, býval barvy skvělé.
 Vlasti! Jak mu jmeno to ve válce i v radě,
 ve zápasu volebním, v hlučných plesů vнадě,
 čistým ohněm planulo! — srdce k nebi spělo,
 jako ptáče k slunci, když jaro vypučelo!
 Ale čas dnů blažených ve soumraku minul!
 Zbyl jen život bolestný, an květ jeho zhynul.
 Žaly přešlé, nynější — byltě zadumaný —
 černá rouška pokryla hrozící mu hany.
 O! tak snadno, lacino, dokavad on dýchá,
 nepodnítí jeho rod urputná ta pýcha!
 Dokud župan bude mu živé údy krýti,
 v ruce schřadlé v potřebách meč se bude skvíti!
 Potom však? — duch Mečníkův padl v zadumání,
 v pyšném oku nesl hněv — snad i pohrdání.

X.

Mladá žena u něho — čemuž, když je mladá,
paprsek tak pošmourný k její kráse padá?
Nemá roucha drahého, nemá ani květu,
černé oči sklopeny, smutek zjevuje tu
ve šatu i ve tváři, v čele, kteréž sklání —
trpělivé duše znak — svitá usmívání!

A když někdy najednou v zastíněné čáře
upomínka jakási zarumění tváře,
je to, jako měsíc když bledý vycházívá,
a v tvář sochy nezvyklý, tajný život vlívá.
K andělům se blížila pěkná, vzácná žena,
bylat jejich cudnosti kouzlem otočena.
Otravný však ovál dech světských utrpení
poupě citů mladistvých jako o jeseni.
Na rozcestí dosavad ve vichřici mešká,
nebešťanku svírají země pouta těžká;

srdce nosí uvadlé, svítíc jako zoře,
 podobna je ovoci u mrtvého moře. *)
 kteréž krásou potěšen, trudný poutník zvedá,
 nektaru z něj čekaje — s popelem se shledá.
 Jakás trudná lahoda v každém jejím hnutí:
 ze mdlého však pohledu slzu nevynutí;
 oh ne! přešlých žalů tam není vidět v boji,
 jenom dávné naděje mohyla tam stojí,
 jenom lampa blahosti z očí slala záři,
 zhasla již — a dýmem svým ztemnila ji v tváři.

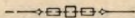
*) Překrásná porovnání s tímto ovocem vyskytují se
 v básních anglických:

„Like to the apples on the Dead Sea's shore
 „All ashes to the taste.“

Byron, Harold's pilgrimage III.

„Like dead Sea fruits, that tempt the eye,
 „But turn to ashes on the lips.“

T. Moore, Lalla Rookh I. 222.

XI.

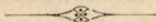

Pladá žena u něho život svatých čtoucí,
jako plachý holoubek k nebes bráně skvoucí
duchem víry zalétá, třepotem svých křídel
hnízdo hledá daleko od pozemských sídel.

A že světa nad přepych, svit, který se mění,
výše bílé perutě pokory se cení,
zní ta nit, již duše je k nebi připoutána —
sladkou rosy krůpějí okřívá jí rána.

Oči vzhůru pozvedla — pohled to tak milý,
jakby všechny city v něm v lahodu se slily,
přítomnost a minulost obě v záři svojí
jak dvě sestry soucitné k sobě tam se pojí —
oči vzhůru pozvedla — poznala jak milo
je té duši, od níž se štěstí odvrátilo,
a v níž pocit ochladl pro bázeň i slasti,
když si může zatoužit po nebeské vlasti.

Jak je milo, nežli zde překážeti v davu,
zmizet raděj — na vždycky k smrti sklonit hlavu!
Kdo by se byl zadíval ve tvář její jasnou,
Mečníkovi nahlédl v čistou duši krásnou
pod lípami toho dne — v starodávném kroji,
jakýmž jenom obraznost přeludy své strojí —
a kdo by byl uviděl, jak skraň jejich svitá,
mučnická koruna do jich čel se vplítá —
ten by byl se přenesl duchem v dobu dávnou,
v posvátnější okolí, ve krajinu slavnou
nad vodami Jordánu; v palem stínu krátkém,
vzpomínal by rodiny s božským nemluvňátkem!
Podíl maje v útrapách, cítě metlu svatou,
poznal by tu pravici věčnou, nepojatou,
kteráž dává, odnímá lásku svou i tresty.
Ve všech dobách tytéž jsou vyhnančovy cesty;
jeho také ve štěstí vždy cos ještě píchá,
tehda jen je blaženým — když si k nebi vzdychá!

XII.

» **O**tče! já dnes v myšlenkách milých dlouho
dlela,
»ba až příliš dlouho snad — tobě kolem čela
»černé chmury zármutku pořáde se honí;
»radost sotva mihne se, a již zas je po ní;
»s oblohy jak paprsek, na štít hory sláný,
»zasvitne — a ukryje mrak ho větrem hnaný.
»Ach! proč váhá spočinout tvoje hlava sivá
»na mém klíně? — Neboj se — nejsem kormutlivá,
»jak v čas, kdys v mém náručí unavený spával,
»slzou dcerky schýlené zaplakaný vstával!
»Kruta je hra osudu — jako větev svadlá
»chtěla jsem, by mízou mou starost dubu zmladla:
»a tak city, které se ve mně dlouho kryly,
»strhnuvše hráz rozvahy v proud se rozvalily.
»Kterak je to bolestno v každém obrácení
»za sebou zřít zoufalství, z něhož spásy není!

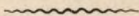
„Ach! jak krutý život já proti vůli vedu,
„berouc léky podávám zhoubný prášek jedu!
„Otče, drahý otče, rci, přijde chvíle milá,
„v níž by tebe dcerka tvá znovu potěšila?
„Hořký osud zažila — již to pominulo,
„pohleď, jaké svitání v oku mém se hnulo!
„I ten úsměv na tváři pohrává mi zase,
„rád by vzbudil také tvůj — jako v dávném čase.
„Často budím památku věku dětinného,
„byltě on tak líbezný! Na tatíčka svého
„vzpomínám si, kterak ho, když mu smutno bylo,
„z nenadání děvčátko vždycky zveselilo,
„vkrádalo se do srdce zvolna — — jak si přálo,
„až ti čelo zjasnilo a tě rozesmálo. —
„Aj! kam pak se dovednost dívčiny té děla?
„Teď je smutku příčinou, dřív jej zaháněla;
„kde ten čistý potůček, co se loukou vinul?
„bublal na svou nicotu, ve jezeře zhynul.
„A náš sličný kanárek, kdež ten asi lítá?
„v ohni chtěl se ozlatit, už k nám nezavítá!
„Dokavad ten, jehož jsem v srdci stále kryla,
„dříve ještě nežli jsem s ním se zasnoubila —
„dokavad ten, do jehož pocitů se vlétať,

„s myšlenkami krásnými k němu vzdechem létat,
 „jehož jasné pohledy míti kolem sebe,
 „nad štěstí jsem cenila, ba víc nežli nebe —
 „ten, co poupě tklivého, příjemného snění
 „rozvinul svým půvabem, pohnul k probuzení,
 „jeho svěží rosu pil a líc na květoucí
 „zronil slzu vděčnosti nikdy nehynoucí,
 „dokavad ten milý můj, ten svět pro mou duši,
 „pouta slibu našeho, zhrdnuv, nerozruší,
 „věren cnosti zůstane, i té lásce naší,
 „a když palác štěstí pad, rum jej neodstraší —
 „ještě není zavřeno víkem žití moje;
 „ještě jeho vzpomínka, třeba daleko je,
 „v mrtvé city poplyne tajemnými zdroji,
 „jako balsám zázračný, kterýž ránu hojí.
 „I tu oběť děsivou — i to rozloučení —
 „trpělivě ponesu — pokud ve sdružení
 „stíny naše v krajinách jasných budou dlíti,
 „a nás místo lidí — jen nebe bude zříti?“
 Domluvila — jako když ve stojaté vodě
 kámen náhle zbouří kal na hlubiny spodě,
 cit jí stoupal ze srdce, kterýž v slzách kryla —
 pak se její bledá tvář náhle zruměnila.

»»Raděj bych byl v okovech Turka u bradáče
 »»nežli, abych díval se, jak mé dítě pláče;
 »»raděj v temné věži bych čekal konec nutný,
 »»než se díval poklidně na ten sňatek smutný:
 »»Což pak nemá mládenců naše Polska celá,
 »»k nimž by ráda přilnula děva uzardělá?
 »»Od jakživa tomu tak — klekne na koleno
 »»jednou rytíř v životě — pro věnec a věno!
 »»Nevzdychej, má Marie, tvého neurážím:
 »»hodný je a statečný — víš, že si ho vážím;
 »»otce jeho pýcha však tíseň na mě skládá:
 »»jestli on si Marie slzy vidět žádá,
 »»ha! pak asi na prázdno sotva meč můj švihne:
 »»svatými mu obrázky před očima mihne — *)
 »»To tak naší u šlechty ode dávna bývá:
 »»srší jiskry z palašů, když se přízeň stmívá.
 »»Přízeň? sbor náš na sněmě sotva sobě věří;
 »»v e t o naše rozléhá se i ve příměří!
 »»Kdyby zhouba v krajině, hejtmanovy řeči
 »»nebyly mne na Švédy tehda strhly k meči:

*) Bylo obyčejem do skvostných a drahocenných mečů rýti nějaké pořekadlo, heslo nebo obrázek některého svatého.

»»kdyby rouchem matka tvá — dej jí nebe pane! —
 »»nebyla mi skrývala cit, co ve vás tane:
 »»jak to ženské dělají kmity tajemnými,
 »»umlouvajíc svazek váš s matronami svými —
 »»nikdy u mne nepřítel by se neukrýval,
 »»aniž k jeho zlobě bych nečinně se díval.
 »»Což já zkusil; ženu mou szala smrti kosa —
 »»dceru — štěp můj jediný — skrání slzí rosa;
 »»velmi divně se starým mečem shoduje se,
 »»tolik těžkých ran a tak nectný los že snese.
 »»Zdaž jen jednou dítě mé tulil k srdci svému
 »»mladostí a půvabem dívky blaženému?
 »»Nikdy — ve své pýše jí domu, jmena nedá,
 »»an teď v Římě slibů svých rozvázání hledá.
 »»Tak to nejlíp? to i mne mého pouta zbaví —
 »»k junákům se připojím, co se v šiky staví;
 »»ač jich málo, dáme se Bohu do ochrany:
 »»skončen bude krutý spor — zvonit budou hrany!“
 Čapku hlouběj přitlačil, utíraje čelo,
 kývnul rukou, hoře mu hlavu uklánělo.

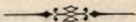
XIII.

Brabe koník za vraty, vřava psů se sbíhá —
odkud přijel kozák, že taký prach se zdvíhá?
Zsedá s koně, na plotu z uzdy pouto tvoří,
vousy sobě upraviv stoupá do nádvoří,
tkví mu v tváři osmahlé mnohá chvíle vratká,
prostě on se uklání, pozdravuje zkrátka;
kterak v davu služebných pěkně počíná si,
poddaný — však po otci k svobodě se hlásí;
a když pyšně zíraje k pánu jíti žádá,
zdá se, že mu náleží nad mnohými vláda;
hbité jeho pohyby, lehký krok je všudy,
nebot v stepní vichřici otužil své údy.
Čapka jeho beraní při každinkém hnutí
vlaje jako korouhev v rudém zaplanutí —
kráčel křovím — v místo, kde lípa mnoholistá
stín i mysl nesmělou venkovanu chystá —
k Mečníkovi přistoupil, lid ho doprovází.
Řehce, tesklí dobrý kůň, že mu kozák schází.

„Neseš list?“ — „Tu, pane můj — byl bych ho již
včera

„dodal, nežli zapěl kur za ranního šera,
„ale sám čert rozvalil mraky na vše strany —
„Kéž by, vzácný pane, Vás Bůh vzal do ochrany!“
„Že jste se mi opozdil s dopisem — je škoda:
„který kozák dáblům neb lidem kdy se poddá?“
„Což tu čapky červené známy jsou tak slabě?
„všeho lidu miláček — Václav, mladý hrabě?“
Mečník čte; co ve oku Mariině svítí,
není prázdna zvědavost, je to síla žití.

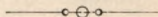
V její nádrech vzedmutých lehká vlna plyne,
zdaž ji k štěstí donese, či s ní v bouři zhyne?
její tváře v plameni — cit se poutat nedá —
pěkným, prudkým leskem zří a přec je tak bledá.
„O koně i kozáka řádnou péči mějte;
„já hned psaní odpíšu — chvíli posečkejte.“
Divno, že mu ke sluchu nešla slova hlasná;
on se díval udiven v černá očka krásná:
poklonil se vrchnosti; ať se co chce děje,
kozák mluví vesele, s davem odcházeje.

XIV.

» **B**dož pak lidem rozumí! — není-li v tom
zráda,
»tedy na mou Marii potěcha se skládá.
»Sladká slova vévoda píše, jeví přání,
»že již máme zapomět naše pohněvání,
»že svých želí poklesků — ctí tě, prosí k tomu,
»aby snacha vstoupila do tchánova domu.
»Ba co více — tebe syn nehoden prý jesti,
»nebo třeba zásluhou dobytí si štěstí.
»Chce prý, aby uprostřed bitevního hluku
»slavným činem rytířským zasloužil tvou ruku;
»a že právě Tataři rádí na hranici,
»kázáno má chrániti tebe, krasavici,
»aby vavřín u čapky hlásal každou stranou,
»že on umí ochránit děvů milovanou!
»Dnes tu s vojskem potáhne.« — »Dnes? já smím
ho zřítí?

„Bože! jakou radost mám, co mé srdce cítí!
 „Ale k čemu bitva ta? což mu z jeho tváří
 „odvaha i šlechtnost ještě málo září?“
 „Že nám křivdil vévoda, povídá, že ví to;
 „málo lidí takových — však je mi tě líto!“
 „Otče jsem tak bleďa dnes — nad tím hlavu svěsí —
 „snad ho to i pohněvá — či snad se mě zděsí —
 „snad bych měla obléci roucho ozdobnější?
 „Kéž jsem v světě pro něho já tou nejkrásnější!“
 „Čekej, čekej — dosavad štiky nemáš v síti;
 „že hrát bude v strašáka, také může býti:
 „Tatary ztud' vyplašit, také já si přeju.
 „Však proč stále sedím jen? Že se na zad kreju;
 „uvidím ty rytíře — jak teď věci stojí,
 „zdá se mi, že vévoda úklady nám strojí.“
 Však již polnic v povětrí rozléhá se znění —
 slyšet z dále zbraní chřest, země zadunění.
 Předstihnuvše valný houf, jdoucí zvolna k cíli,
 jacís kvapní rytíři u vrat zastavili.
 „Václav!“ vzkřikla Marie — prudčeji než střela
 v černém rouše postava k němu doletěla.

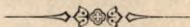
XV.

O ! toť štěstí líbezné, kterak živě září
z čel, těch mladých, šlechetných, ze spanilých
tváří!
Jak se v oku radostném vyjasnila skvěle
pěkná duše mladíka v důstojnosti celé!

Na dně srdce čistého potěcha mu vstává,
naděje mu v sladké sny duši uhýčkává:
Statný — hrdý — milený — mrak se s jasnem střídá,
a lesk duhy růžový slast mu připovídá —
s jakou milou rozkoší v prudkém žilobití
objal toužnou náručí zdobu svého žití!
s jakou péčí šetrnou srdce v rozechvění,
skrytou láskou střeženo, neklid v pokoj mění!
Vari, hochu zlacený — pozor na rumáka *),
aby lásky nesplašil těkavého ptáka.

*) Rumák = krásný, turecký kůň.

A ty, pane Mečníku, poseď — to má rada;
z oka slza kane ti, mezi vousy spadá,
snad již tesknem ovládly boje mysl tvoji?
Nu a což pak Marie? — blažena tu stojí!
Blaho žen — to sladinké života jsou chvíle,
je to jasná obloha — kdy hrom bouří v týle!

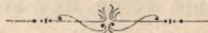
XVI.

» **N**uže pane zeti můj!« Mečník se slzami,
jež se leskly radostí, mluvil pod lípami:
»Potěcha jak vítr své místo pořád mění;
»sotva žes k nám zavítal — již tu rozlou-
čení!

»Tenkráté však na krátko. — Pospíším si v boje,
»kolem sebe seřadím věrné šiky svoje:
»Pravda, že to krutá je služba rytířova —
»do boje jít s pancéřem, pod nímž lásku chová —
»Však to brzo pomine — potom klidných časů
»bude možno užívat k veselému kvasu;
»dokud budu v domě tak vzácného mít hostě,
»budou cinkat poháry — ne tak jako v postě.
»V ten čas ať si Marie nade všecko cení,
»aby stůl byl bohatý — zvláště na koření — *)

*) Staří Poláci libovali si v jídlech až příliš kořeněných.

»na pepř, zázvor, na šafrán, bobky se skořicí;
»neb je panský vychován rytíř pěknolící.
»O víno dbát budu já — a když slunce vnoří
»v ony vlny svoji tvář, která rudě hoří,
»jestli že mě nesklamou moje předsevzetí,
»Tatar bude rosu pít a já: Zdráv buď zeti!
»Loučím se a žehnám vás! — milejší je štěstí,
»cnost když dává odměnu těžké za bolesti.
»Rozdám zbraň a obleku oděv válečníka,
»a jak zazní polnice, chutě na koníka!«

XVII.

Odcházel — a rytíři na brnění chladném
spocívá tvář ubledlá ve stínu per ladném;
šustí černé kadeře, pancéřem hrud' hrdá
něžné tělo netlačí, dlaň ho tiskne tvrdá;
šat je ocel — zráda se v přízeň často skrývá,
vděčné srdce — na zbroji láska odpočívá.
O, jak z tváří znícených čilým zíral zrakem
na tu pěknou postavu smutku pod oblakem!
nedůvěrou zachycen, čítá její vnadu,
zdali čas mu nekradl jeho na pokladu.
Ne, ten odlesk čarovný z očí duše krásné
nezhyne — jeť ze duše — leda smrtí zhasne.
Avšak rytíř na tmavou radost pohlížeje,
na závoj, šat smuteční, bledost obličeje,
na rtů sladké úsměvy, bolesti vděk milý,
na známky, jež po slzách v čisté pleti zbyly,
na štěstí, jež chmura mu zakryla té chvíle:
chvěl se jako u čapky péro jeho bílé.

»Když jsem v poušti stepi a myšlenek svých býval,
 »a mně soumrak okolí do temnoty skrýval,
 »hvězdy lesk mi na cestu nikdy nezavítal,
 »vichřicí a bouří kůň ku předu se řítil:
 »Tys mi vzešla Marie, z duše temno sňala,
 »jasnou dráhu světlem svým k nebi ukázala.
 »Šťastný, pyšný, vděčný jsem byl v té sladké chvíli,
 »že se soucit s nadějí ke mně přidružily.
 »Jak mi blaze bývalo — kde se slza hostí,
 »žití — citu — andělů čítat tajemnosti!
 »Však proč mlha tesknoty, jež mi těžká byla,
 »stínem svým i postavu tvoji zahalila?
 »Proč se raděj žití trn do mě neobrátil,
 »kterýž tobě květem mdlým mladou vesnu krátí?
 »I mně všechno urvali — více nežli tobě —
 »Tvůj duch nebi náleží, já se tratil v hrobě,
 »černým puzen viděním, an jsem do tmy padal,
 »byl bych svatým předmětům kruté rány zadal.
 »Neradno je s vévodou sobě zažertovat,
 »jednou-li meč vytasen, nelze již ho schovat.
 »To by zámek otců tvých mračna kouře kryla,
 »nejednoho z příbuzných krev by potřísnila:
 »Stíny jejich a ten dým v srdci by ti vstaly —

„ale mne by k Marii krví, ohněm hnaly!
 „Nechvěj se, co tebe znám, netřeba se báti,
 „aniž dřív — než otec tvůj slíbil mi tě dáti;
 „tak mi jedním slovem tím srdce rozradoval,
 „jak by nikdo — nikdy — zášť ke mně nebyl choval.
 „Meč jsem pojal v pravici, by lesk jeho svitu
 „ne mne, nýbrž tebe vzal i kraj pod záštitu:
 „na koně jsem vyskočil — štěstím oplýváje —
 „co mě často unášel letem v tyto kraje.
 „S jakou jsem to rozkoší hleděl na lip řadu!
 „kterak duše zničená prahla po jich chladu?
 „Ty znáš jenom po taji oko slzou rosit —
 „nevíš, co je divoké srdce v hrudi nosit,
 „co to tesklit po přízni, po půvabech toužit,
 „v jejichž milé vzpomínky duše chce se vhroutit!
 „Což jsi chora Marie? podobáš se celá,
 „jakobys již k andělům dostati se chtěla?
 „Ač si s tebou laškuji, srdce ptát se žádá,
 „pobouřeno — zda mě máš dosaváde ráda?“ —
 „Zdali tebe ráda mám, drahoušku můj milý!
 „více nežli náleží a než stačí síly!
 „sotva slabé srdce, že stalo se mu zadosť,
 „snéstí umí nesmírnou, netušenou radost.

„»Kdyby Tatar nebylo, co mi v očích blýští,
 „»kdyby střel jich nebylo, co mi v uších sviští,
 „»tak by lehko, sladko mi bylo bez všech přání,
 „»jak bych k nebi vzlétala ve tvém objímání.
 „»Zdali tebe miluji? Stín můj ti to zjeví,
 „»o dražším že nad pohled tvůj mé srdce neví;
 „»v tesknu bez tvé vzpomínky nic mi neuleví.
 „»Když jsem smyslům ukryta, v bibli zahlobána,
 „»kořila se mocnosti nebeského pána,
 „»když jsem city modlitbou utlumiti chtěla,
 „»tvého žalu ozvěna do ucha mi hřměla!
 „»Snad že pán bůh potrestá lásku takto vřelou,
 „»a tvé srdce zahyne pod tatarskou střelou. —
 „»Vidíš tu ten paprsek? jehož třepetavý
 „»svit se spouští větvemi mezi naše hlavy?
 „»Ontě živí každého, zdobí, rozveselí;
 „»k čemu, když jsme sloučeni — od sebe nás dělí?
 „»Marně, marně milý můj — s retem ret se pojí,
 „»hled! — svit listím proniká, mezi námi stojí.
 „»V prostřed bitvy hlomozu, vítězících vřavy,
 „»připomeň si miláčku, paprsek tvé slávy,
 „»jenž tak čistý, světlý je jako slunce jasné,
 „»po planoucím červánku v temné noci zhasne —

„Kéž by raděj Marie klesla v temno časné!
 „Vid, že budeš Václave na bojišti smělý,
 „vytrvalý, statečný — však i obezřelý:
 „Až mé oko zapadlé, hořem utýrané,
 „dlouho na svět hleděvši, novým leskem zplane,
 „až tvá hrud' se objeví bez oceli svitné —
 „zdaliž potom lásku mou Václav neodmítne?
 „Plesati tvou radostí, snímati tvůj smutek —
 „vymýšleti stále jen tobě milý skutek —
 „oslazovat chvíle tvé — jim i zdobou býti,
 „tebou, tobě žít a tě v smrti předejítí,
 „ba i v chvíli poslední, velkém utrpení,
 „štěstí zrakem hasnoucím skládat ve tvém zření —
 „a kdy nelze s tebou žít, v paměť tvou se vkládat —
 „to je vše, co Marie zvolila si žádat.
 „Až se šťasten navrátíš, zladím harfy struny;
 „sedneme si pospolu ve úsvitu luny,
 „tklivou písni, tesklivou, jak se líbí tobě,
 „to, co nikdo nezjevil, vyjevíme sobě.
 „Ha! kdo slyšel polnice kdy tak děsně zníti!
 „Neopust' mě poznovu! Nech mě s tebou jíti!“

XVIII.

 Padla v drahé náručí a to štíhlé tělo
 s takým chvěním k němu se těsně přivíjelo,
 s takou v lících bledostí rámě její milé
 na rozkošná ňadra ho tulilo tak čile —
 že když smutné lásce té vyvinout se volí,
 jak by rval ji ze srdce, tak ho to v něm bolí.
 Zůstat — slávy nedobyť — ne, to možno není,
 místo vděku lásce by získal zahanbení!
 Avšak! kterak hluboká, pochmurná to žalost,
 v zoufalství své milenky tužiti svou stálost!
 Nemohl se ode všech vděků odloučiti;
 aniž marném ve žalu odchod prodloužiti.
 K slávě volá polnice, šedý vůdce čeká,
 prapor vlaje, vítězství mizí do daleka.
 Povstal — jí se vyvinul — divým ohněm blysknul —
 bílou ruku omdlelou na rty svoje tisknul,

jakby v její spanilou, něžnou, hladkou ruku
vtisknouti chtěl všecken cit i tu svoji muku.
Odešel — s ním blaženost — před bdělým jí okem
lesklá, hrdá postava mizí každým krokem.
V prázdném jeho místě teď zadumaná, bledá,
ticho rušíc vzdycháním, opuštěna sedá.
Zakoření zármutek na planině štěstí
bodlinaté keře své s rozhlodanou trestí.

XIX.

a bystrého koně sed, starost však měl v oku
mladý Václav, při prvním zastavil ho skoku:
na bystrého koně sed, vesele zřel v pole
starý Mečník — proháněl koně k letu v kole.

Za nimi zní polnice — za nimi a s nimi
v cval se dali rytíři ptáky těkavými.

Kvapí šlechta junácká na Tatara vraha —
v patách za ní družina a s ní čáka blaha.

Oděnci a husaři jedou před kozáky,
poplašeni harcují koně pod luzáky.

Jen se směj a pokukuj na vojenské šaty
zpod té střechy slaměné, hochu boubelatý:
vsak i tebe, pláně, kdys urve vojny vřava.

Ty, co kýváš, matičko klidně žij, buď zdráva,
dlouhých kopí neboj se, ani zbraně hlasné,
zápal oka polského pod slzami zhasne. —

Již jen víří ve vsi prach — Ještě ucho v hřmotu
chvěje se a zní to v něm koní po dusotu.

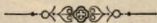
Již prach ve vsi usedá — chvílemi jen z dálky
doletuje rohů zvuk, hlasatelů války.

Ticho — jak když do srdce smrt svůj obraz klade;
pusto — smutno — teskno — jak ve Marii mladé.

Vznesla lehkou postavu, napíjala zraky —
zmizel — a jen vichřice honí šedé mraky.

Na kolena poklekla, k prosbě ruce skládá,
s očí k nebi upřených slza žalu padá;

ticho — jak ta modlitba, která k Bohu plyne —
pusto — smutno — tesklivo — jak kdy štěstí mine.

Jit jen -- ve ve prach -- jeste uho v hrncu
 chvil se a ziti to v nom zoni po duou
 Jit prach ve ve usodi -- ctylomi jen a dily
 holste tohu zvuk, hlasten vily
 Ticho -- jak kavy do zlate smrt svoj opaz klade
 gano -- smute -- tekno -- jak ve Mazi nade
 Vaseh lokho prave, nepuata srky --
 smute -- a jen vchicestom sedbunsky
 Na koleh potolih, v moudro ruce klyh
 a oti k nedupnecy ch siva zahu padl
 licha -- jak se modit, kam k klanu prave --
 gano -- smute -- tekno -- jak kly klyh
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

ZPĚV DRUHÝ.

Stál Konrád jako bleskem ohromen,
a na duši mu padl těžký sen.

Byron.

I.

Bujně kvítka na stepi rostou, skryta hynou;
„na prázdno zrak daleko bloudí nad rovinou;
„a čí duše v zármutku po slasti se žene,
„najde trpké ovoce, nebe zamračené!
„Zajdi raděj v cypřišů, ve myrt pěkné kraje;
„tam, kde co den v svátečním rouše slunce plaje —
„na nich v čistém povětří jasnější je zření,
„tam hlas liběj zaznívá, rozkošnější dlení.
„tam je vavřín domovem, blankyt na vše strany,
„půda květem pokrytá a duch nespoutaný.
„Na zdobných tam budovách sochy mužů dávných
„bělí se a pyšní se zvukem jmen svých slavných.

»Ve bohů a velmožů divné rozvaliny
 »přivabují z daleka — šedé pavučiny.
 »Minulost tam promluví dávná k duchu tvému,
 »a když pohled povzneseš k nebi blankytnému,
 »vzejde ti tam úleva — i když bol tě drtí —
 »jako úsměv milých úst ve hodince smrti.
 »Ale nechod do polí, bol když hrud' tvou svírá —
 »nemá nic než mohyly rovina ta šírá —
 »všecko všudy rozevál vítr Ukrajiny —
 »doma sed' a naslouchej dumám kozačiny.“
 »»Moje mladé pachole, kam tvá noha kráčí?
 »»ze svaté snad země jdeš, že je ti až k pláči?““
 »Ach! ne — já tu ve vlasti jako cizí stojím —
 »těžkou ránu v prsou mám, z níž se nevyhojím —
 »jed jsem světa koláče jedem posypané —
 »proto v srdci teskno mi, z oka slza kane.
 »Kdykoli se rozsměji — pokáním to bývá:
 »kdykoli si zapěji, smutně píseň znívá.
 »Na mé tváři uyadlé bledost se mi hostí,
 »v zdivočilé duši mé veta po radosti —
 »Jen můj anděl udělí hrobu mému lesku!“
 »»Však co žádáš, pachole?““ — »Uniknouti stesku!“

II.

Stálo mladé pachole, stálo podle plotu,
svět se hrubě nestaral jeho o tesknotu,
a ten, co s ním rozmlouval, přihnul k bráně
bokem,

v jinou stranu vytřeštil zrak svůj celým okem,
odkud z pestré směsice hluk zněl pronikavý,
odkud náhle maškarní blížily se davy.

I.

Znáš benátské masopusty ?

Ve dne i za noci

jsou to tam veseli, divoci ;

maska tvář kryje — a kdož se ptají

zvědaví, čím je? smích za to mají

hlučný a pustý.

Život se nese

v milostném plese,

dože se zvedá, harlekýn lítá,
 oslady hledá dívčina hbitá,
 matrony, . . . , klamavé šusty —
 svoboda zkvítá.

Na širé vodě
 temní se lodě.

Vřava, smích pustý.

Znáš benátské masopusty?

2.

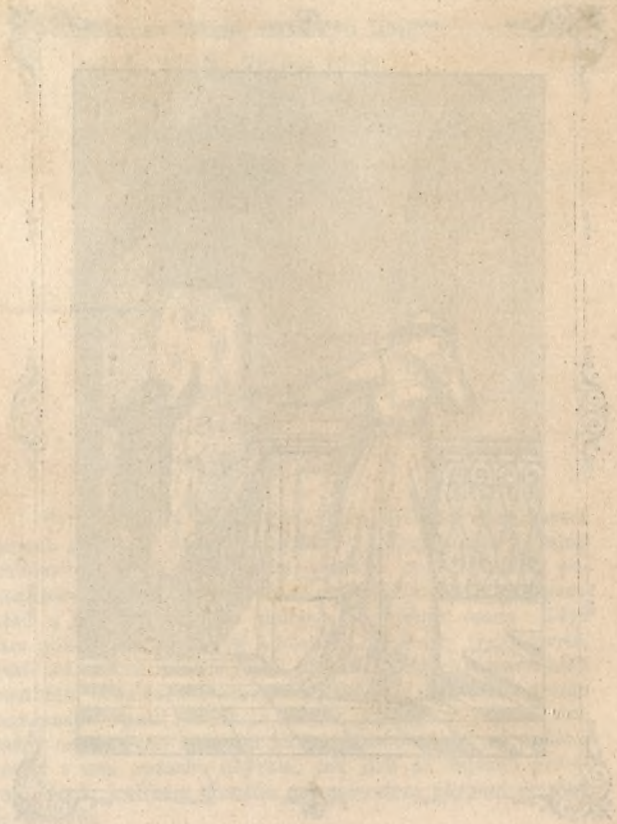
My sobě jedem kulíkem;*)

ve dne i za noci

třeštíme veselí, divocí.

*) Jezdění kulíkem, tento zvláštní druh masopustní zábavy v Polsku a zvláště v Ukrajině kdysi velmi oblíbený spočívá na širokém základě neobmezeného pohostinství. Kdesi skupila se společnost veselých masopustníků a jela na saních s hudbou do nejbližší osady. Když tam pohodováno jelo se s hostiteli do osady třetí, čtvrté, páté atd. až na několik mil s přibíráním všech dosavadních hostitelů. Posléz usnešeno se zůstatí. Na tom místě trvalo masopustní veselí — jak je básník popisuje — několik dní, načež nastoupeno zpáteční jízdu. Masopustníků za stálého veselí v tom způsobu ubývalo, jak jich na dojezdu přibývalo. Jízda kulíkem skončila pak návratem původní skupiny do domova.

<http://rcin.org.pl>

Maska nás kryje — tomu, kdo ptá se,
odkud a čím je, odpovídá se
smíchem a křikem.

Ochota čistá

místo nám chystá.

Krakovskou děvku, cikánku, žida
v směsici zjevů divák tu vídá,
u dáblů, stařen — s věstími ústy
pohár se střídá.

Na saních v letu

s námi jede tu

vřava, hluk pustý.

Znáš ty polské masopusty?

„Teď tu není přístupu — není doba kvasů —
„náš pan Mečník na vojně, pusto zde v tom času.“
Takto sluha odbývá nával dotěravý;
s dřívějším zas poklidem ku vratům se staví.
Když však masky počaly pišceti a pěti,
rolničkami trásti a tance zaváděti,
družit čela z papíru krojů ve směsici,
živý zrak i mrtvou tvář — v kola míhající,
barvy, stíny se světlem střídáť letným mihem,

v skoku, kvapu, hukotu, s lesklým těla švihem,
 tak mu v hlavě hučelo, mysl spěla v reje,
 že se díval nevěda, co se to s ním děje.
 Smál se židům, cikánkám; bál se bab, zlých duchů,
 mžoural při tom očima, naslouchaje ruchu. —
 Když však kolem něho se mihly masky v davu,
 změnily v něm zvědavost mžikem na obavu.
 Tu hned ústa široká zahučela v rohy,
 ruce dolů svésili, zastavili nohy —
 s křikem, z něhož plynula hudba flétny vlnadně,
 vřestěli tu písničku sborem nesouladně:

„Ba! na tom světě smrt všecko stihne,
 „i v bujném květě červ se tu líhne!

„Kdekoli ve duši naděje vadnou,
 „bouře, hluk dere se do ní,
 „kdekoli nehody do srdce vpadnou;
 „postavu pyšnou a šlechetnou, ladnou
 „zármutek ku zemi skloní:
 „kéž zloba pomine, kruto je znova
 „ku ráně s bodcem se hnáti . . .
 „Při skonu ať mu zní potěchy slova:
 „poklid tvůj vrátí se — vrátí!

„Ba! na tom světě smrt všecko stihne,
 „i v bujném květě červ se tu líhne!

„Divem když nebesa nemoci zbaví
 „holoubka — ze klatby žití;
 „a než se život mu ve žilách staví:
 „líce než nadme mu zármutek lkavý,
 „před ním než hromnička svítí —
 „nikdo ať nepěje vítěznou píseň,
 „chtěje mu úlevu dáti . . .
 „leč by mu řečí tou odebral tíseň:
 „Vrátí se anděl tvůj — vrátí!

„Ba! na tom světě smrt všecko stihne,
 „i v bujném květě červ se tu líhne!

„A kdo tím, druhé že strážá a brání,
 „k propasti nese své oudy?
 „Ve zášti nemívá potěcha stání;
 „dobré nám i zlé nám záclona chrání,
 „v nebesích nastanou soudy.
 „Klopoty zmohou i silného ducha,
 „hoře dny života krátí . . .
 „Tehda ať přátel hlas dotkne se ucha:
 „Vrátí se veselost — vrátí!

„Ba! na tom světě smrt všecko stihne,
 „i v bujném kvěť červ se tu líhne!

„Kdosi, se vraceje z daleké dráhy,
 „v příbytek přítele vchází,

„a již mu objetí kyne cit blahý —

„tiché a pusté již přeběhl prahy,

„milená tvář však tu schází:

„chvěje se, tuší, že zlého se doví,

„na čele smutek mu znáti . . .

„nechat mu hostinnost slova ta poví:

„Vrátí se hostitel — vrátí!

„Ba na tom světě smrt všecko stihne,

„i v bujném kvěť červ se tu líhne!“

„„Nejste-li vy duchové, veď vás ruka Páně!

„„Kroj váš pestrý potěší zarmoucené skráně!

„„Což to u nás poprvé? Již tu hýřitelé

„„kruhlicemi skákali po měsíce celé:

„„Prosím — pán se navrátí — však i v oddálení

„„na víně a peřině nikdy nouze není!““

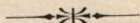
Jdou a činí poklony — do dvojic se řadí —

zrakem vůkol pátrají — vespolek se radí.

III.

Slunce zatím proběhlo oblouk nebe dlouhý,
po oblacích červené rozlévalo prouhy;
po vodě a po zemi kmitlo v světle zlatém,
na západě planulo trůně na bohatém;
divupný jeho vzhled zrak již neoslepí,
rozlévá jen paprsek lahodný a lepší:
Než se v hloubku zanoří v krátkém rozloučení
poutá na se naposled smrtelníka zření.
Ještě v chvíli poslední zdá se, že chce státi,
aby mohlo veškery tvory rozesmáti.
Ještě v pobyt člověka na okénko skvoucí
zří, jak přízeň tesklivá do ciziny jdoucí,
skládá oděv nachový na sousední mraky,
do tajností přírody stáří čisté zraky —
noc dne stopu zastírá a plášť vleče v zadu
černý, kterým ukrývá zločiny a zradu. —

Kde pan Mečník asi je? Projevil své zdání,
že se z bitvy vrátí dnes k plesu, k hodování;
což tu radost neměl by v srdci nikdy míti,
potěšiti dceru a na čest zetě píti?
Přišli to sem na hody k němu pěkní páni!
Jakáž asi příčina jeho prodlívání?

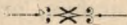
IV.

Od chvíle, kdy vítězství cíl tak blízko zočil,
od chvíle, kdy na koně střelhibitého skočil,
od chvíle, kdy polnice v jeho všecky žíly
dávných činů ohlasem, jak hrom udeřily;
kdy zřel mládež udatnou — slyšel ořů ržání,
zbraně chřest a praporců hlučné třepotání;
na výpravě se zetěm, kde jim sláva svítá,
je mu jako orlu, kol něhož pískle lítá:
Od chvíle, kdy v minulost upřel svoje hledy,
po Tatařích krvavé všude viděl sledy —
hrdost v čele svrastělém, oheň v zřítelnici,
čapku levém na uchu, zhoubu ve pravici;
tělem jeho otřásla duše boje chtivá,
každým vousem ježí se brada jeho sívá.
Sotva že ves minuli — tasil meč, jím točil:
před tím zrakem i sám tchoř do země by skočil.

Přehlížeje šiky své zradoval se v duchu,
 zvučným hlasem promluvil k pozornému sluchu:
 „Ctěná šlechtu, měšťané, bratři bojovníci!
 „Vím, že máte na vraha meče blýskající.
 „Kdo by z tance Tatarů *) cítil bázeň v těle,
 „nebo šetřil krutého žití nepřítele,
 „ať mi na svém koni hned do domova spěchá —
 „dokavad mu na plecích meč můj hlavu nechá!
 „Hbitě, směle z luku ať šípy vyletají —
 „v meč a Boha doufejte — a lbi pospadají,
 „jako klasy vlající, jež dnes vlaščí rosa,
 „a jež zítra k svadnutí podetíná kosa.
 „Tomu dobře nebude po skončené vojně,
 „tady kdo těch kobylek neposeká hojně!
 „Budte tiši, pozorní — až trub zazní zvuky,
 „čiňte výpad, ukažte sílu polské ruky;
 „tehda ať mi hojně ryb nalovíte vsičci:
 „Ctěná šlechtu, měšťané, bratři bojovníci!“
 Na to spolu se zetěm kvapným klusem jedou:
 o vojenských záměrech tichý hovor vedou:

*) Tataři pouštěli se do bitvy v šiku sestaveném dle pravidel od Tamerlana předepsaných, čemuž říkali Poláci „tanec tatarský“.

Mečník sdílel výzvědy; jak by k témuž cíli
na útok i obranu spojili své síly;
kterak užít vítězství důkladně a cele;
zdánlivým jak útekem sklamat nepřítele.
Václav pilně poslouchal — kdežto Mečníkova
každým hnutím důrazu přibírala slova:
Řekl bys jich obrazu, že tu malířova
nedostižnost ze protiv kouzlo vyvolává,
mládenci že rozvahu, starci živost dává.

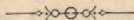
V.

Zatím ves již minuli, z tvrdé cesty sjeli,
dál a dále do pustých polí zajížděli —
tam kde vítr zasévá a čas plody nese,
ziskuchtivost nesbírá, práce neohne se —
Poušť! jak ticha — příjemna — panny zjev to
blahý,

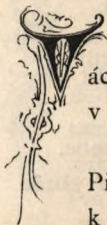
rozekvítá potají muže bez nástrahy;
obloha ji objímá. — Širé ve prostore
v pestrých barvách úrody prostírá se moře.
Vůdce jako veslař, jež vede slunce záře,
řídil svoje zástupy jdoucí v dlouhé čáře.
Tráva, kře i byliny zlomeny se kloní,
pod kopyta kladou se, jako balsám voní. —
Jeho sivým vousem však neproniká vůně,
netěší ho vánků dech — děsno v srdce lůně;

vojna, vojna zajímá všecko jeho chtění,
 a čest prachu praotců — msta jich zneuctění!
 Nedá on se k útoku předčasnému svěsti,
 nedá on se Tatarů nástrahami splésti —
 kteří hvozdy hustými hbitě pronikají,
 omylnými stopami zaváděti znají —
 přetínaje na příč jim cestu v skrytá místa,
 usmíval se myslivcem, jemuž zvěř je jista.
 Rychle houfce spojené dělil na dva díly —
 úskok maje na mysli — k společnému cíli:
 Čapkou kývá, žehnaje tlupy oddělené;
 a sám v bok se s družinou v širé lány žene.
 V rozekvetlých křovinách dost jich skryto všude
 jezdců, ale bez koní — na rovině rudé. —
 Po krvavé rozloze ku předu se kradli —
 kolpaky *) a prapory — jak by do vln padly.

*) Beraničky podobné husarskému čáku s pérem.

VI.

áclav, ten pán vševládny, stepní na prostoře
v myšlenkách je zahloubán — což ho trápí
hoře?

Přírodou tak divokou Václav mužný, divý
k slávě vede zástupy — proč je žalostivý?

Zpívá jemu vichřice, často toužil po ní,
zrak v ní chtěje koupati — k čemu teď ho kloní?
Smuten je a zamyšlen, neví sobě rady,
skoro ani nehledí na své věrné řady.

Proč mu tak, to neví sám — ví jen, že mu sláva
se slzami Marie před očima vstává,
ví, že jeho srdce je v rozechvění takém,
jakby někdo vzbuzen byl černým pod povlakem,
a pak v bázni zůstaven — s udiveným zrakem.

Rychle hlavu pošinul, vlasy zašuměly —
 jakby chladnou se sebe rosu strásti chtěly;
 k skokům vůli ponechal koni bujarému,
 jakby prahnul uletět utrpení svému;
 v jeho očích mlhavých blysklo se v té době,
 jakby duše spojila sílu všecku v sobě,
 náhle smutek všeliký vítězivě září
 nesmrtelným odleskem na smrtelné tváři.
 Cosi, ať to bázeň, či upomínek zvěsty,
 slabost, žal či přízraky — odvrací ho z cesty,
 jakýs osud přemáhá jeho přičinění;
 již teď lásku nad službu rytířovu cení!
 Či mu běs, jenž naději vypuzuje z lidí,
 záclonu sňal, takže on ve budoucnost vidí?
 Či snad struny napjaté, v rozechvění duše,
 tknuty rukou neštěstí, zní mu ve předtuše?
 Padne snad? Ať cokoli osud jemu strojí,
 nikdo snadně před mečem jeho neobstojí;
 i když jemu smrti dech oči mlhou zhalí,
 zbraň i srdce jeho rez nikdy nepokalí.
 Jako prudký potok, když bráněno mu v toku,
 zrývá dno a rozkládá ložiska svých boků;
 jak oř uzdy sproštěný v plný let se dává,

jiskry tepe ze země, větry překonává,
takto Václav statečný do dálky se dívá,
roztrhl tu roušku, jež budoucnost mu skrývá,
tím se chtivěj, úsilněj ve svůj osud vtírá,
hrozným, pevným pohledem po svém meči zírá.
Však, ač hrdý jeho zrak, strašný hlas ho leká,
ve všech žilách jemu zní: „Rakev na tě čeká!“

VII.

Trním, boly, starostmi život náš se vine;
více slz než na jevě, v úkrytu se řine:
a kdo smích svůj hlasitý mezi nářky nese,
jako blázen v blázinci — šťastným jmenuje se.
Leč kdy mysl zabraná ve šlechetné chtění,
z rumu citů nejdražších hledá vyproštění,
břeде v zrádné naději, za každinkým krokem
v podkované propasti nazírá svým okem —
kdy pták krmi nesoucí napíná svá křídla,
ptáčníka zří, an mu již padl ve osidla —
kdy všech krutých v nejkrutší sebe vidíc muce,
posléz sama odvaha k nebi spíná ruce —
z tisíce kdy černých ran srdce bolest vodí,
v němž se hádat syčících hnízdo na svět rodí —
kdy zlost jako šílená sobě na zábavu
ničí život na sklonku, ale dříve slávu;

a kdy nejen přítomnost pokryta je hanou,
jde vstříc i ta budoucnost s tváří rozháranou —
komu? duši andělské; kteráž kletbu vzala
tím, že dravým zvířatům cukr podávala —
kdy vše, co je dobrého v hořký žal se změni —
tehda to již počalo pekla utrpení!

To, či ještě horší snad mučení to bylo,
co se v duši mládenčí vroucí vodou lilo. —

Ti, co za ním řadami lesknouce se brali,
na vůdcovu tesknotu sotva něco dbali:

Každý myslil — jeden tak, druhý jinak zase —
o sobě — v tom mysl všech předce rovnala se.

Přes to však jsou ochotni s tasenými meči
v říši stínů sestoupit — na velení k seči.

Táhli — mlčky — v pořádku — kůň krok koně stíhá,
křížem noha s nohou se nad jich stopou míhá.

Takto dlouhým tahem je podle vůle rady
oklikami pustými vedl Václav mladý

po nesmírné planině — na konec, jak zdá se,
jež však novou rovinou dále prostírá se.

Došli — proti sobě teď jasný oblak mají,
na pohled se rytířům vzdušným podobají.

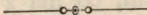

VIII.

Co to vidět na vršku? z přilehlého dolu
jiskry a dým v kotoučích vybuchují spolu,
pnou se sloupy obrovské, větru dech je sklání,
v těžký — černý — krvavý mrak je rozehání.
Co to slyšet na vršku? zaznívá tam blížký
pláč, jek, výkřik zoufalství ze doškové vísky,
zvuk ten srdce rozrývá pronikavým echem,
že i pancéř hlubokým pozvedl by vzdechem.
„Pozor! — víry obrano — prapor rozevinout! —
„Tataři ves drancují — zvítězit neb zhynout! —“
Náhle jako vodopád jízda v cval se dala,
s hory šumem blysknavým v údolí se hnala.
Požár z ruky lotrovské zňal vsi okraj celý;
osadníci bezbranní v krvi, v slzách mřeli.
Však teď není na čase lkát, ni hájit jmění,
ni vzít vrahu zápasem, co má z kořistění,

nebo již chán velikou ochraňován stráží,
 v oblíbený tanec svůj četné hordy sráží.
 Tamo za vsí sřaděni — pokrývají pole —
 v pravo potok — v levo bor — oni ve půlkole. *)
 Václav dobře vidí je, má však přesvědčení,
 kdyby útok odražen, že pak spásy není.
 Jakže ústup plamenem? Koho může minout,
 co mu nebe přisoudí — zvítězit neb zhynout!
 „Za mnou, komu po chuti!“ — již kůň s ním se žene,
 vzpouzeje se, spínaje přímo do plamene.
 (Méně nežli v hraběti odvahy v něm bylo.)
 Jakž by polské vojsko vůdce opustilo!
 To i oni v plameny — v prostřed ohně lesku
 mezi uhlím řeravým hledají svou stezku.
 Již jsou za vsí — po různu, lehko v okamžiku
 soudruh skočil k soudruhu a již stáli v šiku:
 Všechny trouby zazněly jedním strašným zvukem —
 zvednula se kopyta jedním hlasným hlukem.
 Koně z nozder frkají, jezdci nachýlení
 jedním pudem spěchají ku mstě, k oslavení.

*) Tataři začínali bitvu v křivém, podobu půlměsíce
 majícím šiku, vystřelující šípy tak husto, jako když se sype
 krupobití.

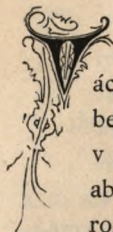
IX.

Na Tatary útokem prudkým voj se žene:
Měsíce, jich prapory chvostem ověšené,
kožešiny přepnuté, délka jejich zbraní,
snědá pleť, vous černější perut nad havraní,
rozháranost ve tvářích, přimhouřené oči,
v kterých divost zvířecí na člověctví sočí,
slovem: vzácný, divoký pohled onen celý —
požár — a step kolkolem — svištějící střely —
na Poláky nemohou, než ten dojem míti,
jak když někdo v těle svém bodec trnu cítí.
Letěli jak vichřice, jež se palem honí;
muž stál proti mužovi, kůň stál proti koni —
ve polokruh sřadění — známým za pravidlem,
v zadu křídlo tatarské sbíhalo se s křídlem:
„Allah!“ vřískly hordy, a nespočetné roty
na křesťany metaly jedovaté hroty.

„Hurá!“ vzkřikli věřící, jako sokol v pole
 prolétali mrakem střel obklíčení v kole.
 Blíží se již, blíží se — v řadách těsným tlumem —
 lesem kopí vztýčených — s hlukem, třeskem, šumem ;
 křik, jek, lomoz s praskotem, povstal kouř, a stěna
 Bisurmanů pobitých klesá rozvalena,
 koně šlapou po lidech; zbraň, jež zemi kryje,
 nohy ořů tatarských bode jako zmije:
 zápal znícen ve hlavách, blýská meč, krev řine,
 strnulý zrak zhasínat smrti úřad kyne!
 Vše to chvíli trvalo — s obou stran, i v týle,
 sbíhají se Tataři v nespočetné síle.
 Čas je zhynout Polákům; sbírá je rek mladý,
 povzbuzuje, obrací, nutí, staví v řady —
 totě teprv směsice! — Koho zaskočili,
 aby ven se vysekal napíná vše síly;
 máchá mečem, zabíjí — řádí bez únavy —
 ten jich deset porazil, řítí naň se davy,
 z houfů zášť ven vyráží hrůzyplné vřesky —
 prach se zvedá — od mečů uskakují blesky.

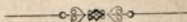
X.

áclav od svých oddělen, mezi nepřátely
 bez naděje — podpory — stoje osiřelý —
 v boj se vrhá zamračen — již jen to si volí,
 aby s hanbou nezemřel na válečném poli;
 rozdává smrt kolkolem, ač sám jí je chtivý —
 jak když v drápech jestřábích píská holub sivý,
 tak teď je mu u srdce. — Snad to ustrnutím,
 strachem nebo nechybným jeho meče tnutím,
 nespočetné, Václava svírající davy
 stále větším obloukem od něho se staví.
 Teď v něm vůdce poznali — každý v před se řítí,
 ustupuje, umírá — nelze zvítěziti.
 A když jun se ohlédl krásným, modrým okem,
 věnc jeho nepřátel prchal hbitým krokem;
 zázračná ta výhoda srdce jeho souží —
 že mu není dopřáno toho, po čem touží;

což pak v toulu nepřátel není jedné střely,
 jejíž jedy hadí by do rány mu vjely? *)
 Líto mu jich útěku — života se leká —
 honí duše divoké, v prsa ránu čeká.
 Aj hle! hnědočervený, otlého těla,
 tatarský chán přiletěl, zlost mu překypěla.
 Zřel, jak jeho po hordách záhuba již těká,
 zří, že je to statečnost jediného reka;
 rve si bradu kosmatou — zoufalství ho jímá,
 „Hanebníci! zbabělci!“ z plna hrdla hřímá.
 Na jednoho tisíc jich strašný pohled metá,
 meče vznesli — ženou se — veta po něm, veta!

*) Tataři napouštěli šípy jedem.

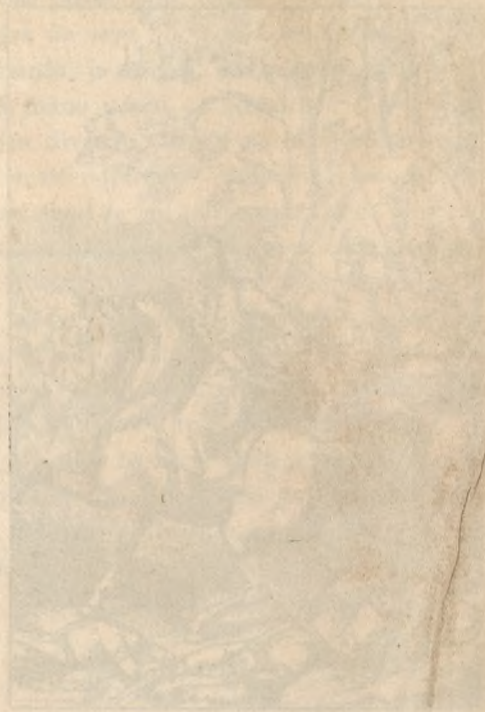
XI.

Slyš! jak trouby zazněly za blízkými lesy?
Jaký houf to s hukotem, který všechno děsí?
Jaký nový rytíř to prudkým páže vzmahem
cestu sobě proráží záhubou a strachem?

Kůň se ledva země tkne; řídký vlas mu svítá,
větrem jako komety šerý ohon lítá;
plavné jeho pohyby, vztýčené má tělo,
letí jakby mžiknutím vše se spozdit chtělo.
Jako lvice, odběhlá od mláděte, skočí
vztekle, když ho uprostřed mezi lidmi zočí —
jako matka, jížto syn odňat bez naděje,
když své dítě uvidí, rozkoší se chvěje —
s takým dvojm pocitem matičky a lvice,
s mečem lesklým v pravici, letem blýskavice,
před očima zděšených jako přízrak letí
Mečník starý — po boku již je svému zeti.

Těsně za ním družina! přeje dobré zdraví,
 a to tobě přede vším, cháne vypínavý!
 Letí divě do sebe. — Vojsko oboustranné
 v bezčinném je strnutí, zírá, co se stane. —
 Mečník mimo udeřil — odskočil a znovu
 prudkým chvatem dorážel na hrud' odpůrcovu.
 Přišla chvíle odplaty — úsilně se vzchopil,
 posvátný meč ve šíji nevěřcově stopil.
 Padá hlava rozmachem silným s krku statá,
 okem koulí, z úst jí zní slova nepojatá,
 škubá sebou, bledne, již naposledy vzlyká,
 trup se v sedle nepohnul, krev z něj vzhůru stříká!
 Pronikavý povstal křik; prchají — kůň chána
 mezi hordy uhání s trupem svého pána.
 Strach tu pojal barbary, smrt je v patách stíhá,
 noví na ně rytíři — starých houf se sbíhá. —
 Jiskry, třesk, hvizd, bleskot, hluk, jek a plno vřesku.
 Zaprášená sláva tak domáhá se lesku.

XII.

Brátce bitva trvala — odhodil zbraň mnohý,
víc jich padlo; uprchlí zbiti od zálohy:
Po zdupaném bojišti v potocích krev běží —
tatarský i kozácký, polský šat tam leží.

Kam kdo padl, tam mu též zůstat bylo dole,
Duše k nebi, koně jich rozběhli se v pole.
Kolpaky a turbany v prachu na vše strany,
jen meč zůstal po boku krví postříkaný.
O! ty, jehož obydlí statný voják chrání,
poslyš jásot vítězný, vojny radování!
Hleď — jak mezi padlými, do nichž červ se vkládá,
mnohý vážný obličej umřítí si žádá,
mnohou tvář, ač pochmurnou, smích že jasný, zdá se,
jen že smích ten ohlasem hromu ozývá se!

Nechvěj se; jim blízko být každý za čest čítá —
krví vrahů skropena odvaha tu zkvítá:
Jestli v tobě vzbuzuje žití posvěcení
za vlast, za své rodáky — jenom hrůzy chvění,
jestli za ně nedal bys vše, co těší tebe;
zpytuj svoje svědomí — lekneš se sám sebe.
Pojď a vděčně šaty své, jež jsou z vlny tkány,
tiskni na jich pancéře — poceluj jich rány.

XIII.

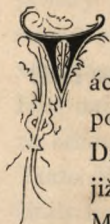
Dlesa byl pahorek zeleného čela,
z něho douška mateří kolem zaváněla;
na něm břízy schýlené, majíce šat bílý,
když v ně větrík zavane, v pláč se rozekvílí —
jako duše děvice reka u mohyly —
Balsamové pod věnce, ku věčnému snění
vítězi i zajatci jsou zde uloženi.
Aspoň tu je jednota — nuda, trud i sláva,
utrpení s rozkoší — mdlobou dokonává.
Z předu — požár hasnoucí časem ještě svitne,
náhlým leskem hynoucím po bojišti kmitne!
V zadu — slunce, ačkoli za bory již klesá,
udiveno pohlíží k rudé záři lesa:
Všecky barvy ztemněly — krkavci se v kupy
slétali a vřeštíce oblétali trupy. —
Strážce hlídku konají — při ohniskách vřava
postav, jež se míhají — v koňských zubech tráva.

V dálce chřestí ještě zbraň. Jako orel bílý,
sivý Mečník, staříčkový, oslaven v té chvíli,
hladě hlavu odkrytou, pod břízou si hoví,
truchlivému ku zeti mluví těmi slovy:

- »Synu! — srdce moje s tvým tak je spříbuzněno,
»že v něm místo syna máš — a tak měj i jmeno! —
»Dnes je vše jak uvito na nejlepší niti!
»Václav nám je navrácen — Tataři jsou zbiti.
»V Ukrajině klidno — kéž by tak dlouho stála!
»Takto nad mou zásluhu Štěstěna mi přála.
»Leč když duše dosáhla, čeho se jí chtělo,
»proč se smutkem odívá vítězovo čelo?
»Hle! jak pěkně měsíčka svity k tobě letí —
»Slávu máš, však srdci též třeba vyhověti;
»sedej a jeď vesele, uvítá tě žena
»s věrnou tobě družinou všeka uteskněna:
»Já tu vojsko přehlédnu — zítra s ranním svitem
»na dobrý den zazní vám dusot pod kopytem.
»Sedej — kůň tvůj bujarý nechce míti stání;
»kéž by Bůh ti, jako já, dal své požehnání!«

XIV.

Václav povstal s prospěchem, tiskl ruku starou
podle zvyku dávného — ta zas jeho jarou. —
Drsné, ale upřímné stisknutí to bylo;
již se bystrým pod koněm v lese zajiskřilo. —
Mečník Bohu děkoval nábožnými slovy —

Oj! jak pěkně jízda ta sluší Václavovi!

Jasný odlesk na vlasech, na pérách, a v zbroji
měsíc velký maličkým obrazem se dvojí.

O! jak pěknou přírodou, již dech míru vane,
letět s duší toužící ku své milované!

ku každému předmětu upomínkou lnouti,
nedostižným prospěchem všecko předstihnouti!

V ten čas mnohý sladký zvuk nese větrů vání,
slavíka zpěv, vody šum i žab skřehotání
v hudbě divé, tesklivé, dojemné i hbité
noří mysl procitlou v tajemnosti skryté.

Tehdy vůně uletá, která v květu dřímá,
 lehkým dechem lahody teskna mlhu snímá,
 sama duše zjasněna, jakby jíti měla
 k stvořiteli do nebes, z pouta svého těla.
 Tehdy matka příroda všecko s lidmi dělí,
 vůkol vše se usmívá, vše je u veselí:
 Tehdy křivda uspána ve schovaném meči,
 v pyšném oku — dobrota, na rtu — vlídné řeči!
 A tak také s Václavem blaženost se nesla.
 Kdyby náhle zdrtil blesk jeho žití vesla,
 nepohne jím vichřice světa vši svou silou,
 leč by vála zuřivě chladnou nad mohylou.
 Takto stepí uháněl — leč to svitné snění,
 kteréž ducha zajímá v blahé opojení,
 jak je krátké! Vzpomínka přízrakem vše mění,
 budíc mrtvou minulost, ba i ve záclony
 nad postelí zašumí děsných představ shony.
 „Byla slaba, umdlena, vždyť pak bez ochrany
 „něžný svlačec uvadá — sobě zanechaný;
 „strom jak může vydati sladkost plodů hojnou?
 „sotva jsem ráj uviděl, byl mi odňat vojnou! —
 „Proč? jen marnou pro slávu, která méně září,
 „nežli úsměv jediný v milované tváři!

„Zdaliž měl jsem věřit v to, co mi osud dával?
„Po bouři jsem pohodu jistě očekával,
„nepomněl jsem, kterak je hořko v trudu žíti,
„kvapně jsem se štěstí vzdal, jež jsem mohl míti.“ —
Dáleji a prudčeji přes hvozdy a rovny
prudký koník uhání. — Dusot u podkovy,
šumot jízdy — lesklého jezdce objevení
vesničana zbudily, strhly v udivení.
Ha! než oči protřel si, už je rytíř v háji,
za sebou jen zůstavil o upírech báji.
Takto Václav pospíchal — štěstí, trud v tu dobu
činily ho obrazem, jako vyšlým z hrobu.

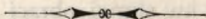

XV.

Do vrat koník doběhl pěnou postříkaný,
zařehotal a schlazoval nozdry na vše strany;
ač je měsíc v jasnosti, nikoho tu není,
ba ni panoš neskočil hbitě ku střemeni.
Je snad příliš pozdě již — sen a klid je všady —
Takto koně vázaje myslil Václav mladý.
A s tou tichou potěchou, která v srdci pučí,
když se chystá miláček milé do náručí,
a s tím jasným vzezřením již ho bez obavy
jeden poskok radosti k dveřím domu staví:
Ach! co lásky, něžnosti před sebou už vidí!
Okamžik a nikdo tak šťasten není z lidí!
Klepnul jednou — podruhé — zazněl i zvuk třetí —
do třetice ozvěna s odpovědí letí.
Utichla — tot jediná žití známka byla,
jež se příštím rytíře ze sna probudila.

Kvapných kroků neslyšet, ani slova znění,
 není světla ve temném, tichém ve stavení!
 Kterak tvrdě usnuli! Nedočkavost cítí:
 jedním meče mávnutím přes práh možno jíti.
 Avšak hned ten úmysl v srdci se mu zvrátil —
 Měl by jí dát nepokoj, aby svůj tím zkrátil?
 Raději to přetrpí, by ho neklid nudil,
 než by hřmotem zděšenou děvku ze sna budil.
 Klepal — ještě slaběji — v srdci teď má nebe,
 andělský ten pocit, jenž nedbá sama sebe;
 volným krokem odcházel, stál, šel a stál znova,
 jako by byl zaslechl pošeptaná slova.
 Měsíc svítí v úplňku — a stín jeho právě
 v černé, obří postavě rozestírá v trávě —
 Kterak sladce, poklidně běh svůj klidný točí!
 Ach! on svému ku slunci obrací své oči!
 Vzhledu lunny nesnesl, neboť jemu zdá se,
 tučnou tvář, šibalskou, že mu vysmívá se.
 Hlukoko je zadumán, duše se mu zmítá
 proudem citů protivných, kde se všechno splítá:
 láska, štěstí, vzpomínky s žalem zdrcujícím.
 Bloudil kolem dokola mlčky v domě spícím. —
 Dům je tich, jak vymřelý, poklad v sobě kryje,

jak ty zámky zakleté v bájích Arabie.
 Však co to? Již naděje není v jeho duchu,
 šustot jakýs z ložnice zazněl k jeho uchu —
 otevřeném ve okně záclony zří vlání,
 jež má nočních odvracet snůlků nazírání;
 větrík s ní si zahrává, pokud dech mu stačí,
 hned ji hází z pokoje, hned ji zpátky tlačí.
 Jak to v žilách rytíře rozplanul žár milý!
 štěstí lesky veškeré v líce poskočily:
 tu by mohl myšlénkám postavit se vzdorem,
 kdo má srdce z kamene, neb je cnosti vzorem.
 Obé jemu nesvědčí — uměl válčit v boji —
 milovat a věrným být — v pokoji už stojí.

XVI.

Deustlaném na loži, v smutek oblečena,
rozložila údy své spící mladá žena,
nehoví si dřímajíc, tvrdo její snění. —
Jakby náhle přervána krutá utrpení,
z tváře siné dosavad hoře nezmizelo,
ač již sebou nehýbá chladné, tuhé tělo:
Dlouhé její vrkoče visí bez úpravy,
ne tak, jako milost když k spánku klade hlavy. —
Kterak smutně postava její nabubřela,
jak by na moc silnější naříkati chtěla,
že jí ústa zavřela. Kmitající záře
luny, která posupně osvětluje tváře,
lije tklivost divokou v přimhouřené oči,
takto upír vyhlíží, soudruha když zočí.

To ta sličná Marie! — rytír u ní stojí,
 světa štěstí nese jí — čehož pak se bojí?
 To ta sličná Marie? — Odkud tato změna?
 Což již červ se ukryje v nádra vyvolená?
 Avšak Václav nepostál dlouho v podivení,
 prudce v něm duch opřel se svého těla chvění,
 nachýlil se ku tváři a ret ke rtu kloní,
 sladkost srdce vlastního blažen vlévá do ní.

»Moje milá Marie! ty jsi chladná, nemá, —
 »pro nás život štěstí má.« — Ohlas mluví: »ne-
 má« —

»Marie, má Marie! Z bitvy letím k tobě —
 »otec svolí, budeš mou!« — Ohlas mluví: »v hro-
 bě.« —

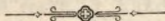
Zas ji hladí, šetrnost k šetrnosti pojí,
 chce, by vzdechem zvěděla, že tu při ní stojí.
 Hlava její sklesnuvši dopadla mu k hrudi,
 v udeřeném pancéři odpověď mu budí.
 Křičel — volal o pomoc — pustým domem hnal se,
 za ním marný po stěnách ohlas rozléhal se.
 Vrací se — má naději — těší se, že její
 černé oči z mrákoty vánek otevře jí.
 Avšak v silné náruči ku oknu ji nesa,

Ty
 Co
 Av
 pro
 tasy
 tady
 .M
 v
 Z
 s
 H
 v
 K
 m
 V
 it
 A

vidí, kterak děsivě šíje její klesá,
nikoli tak přítulně, jak když spolu stáli,
ale jako urvaný kámen s vrchu skály.
Hlava, ruce nehybné, tuhé nohy její
strašlivou ji dělají — i tak miluje ji.
„Vody! vody!“ volal on pronikavým vřeskem,
těžké dvěře komnaty vyrážeje s třeskem.

XVII.

Hnulo se to zlehounka v keřů houšti šeré,
rozhrnuto listí a — čapka ven se dere —
teď se hlava pozvedla, vzpřímilo se tělo —
jež tam tiše čekajíc ve úkrytu dlelo —
pacholete, které se k slzám rozželelo.

Rozčilený jeho zrak na rytíře padá,
jehož plní obdivem uvadlá, tvář mladá.
Zdali strachem, kouzlem snad ukryto tam bylo,
nevím — vyšlo z houštiny, a tak promluvilo:
„Nač se rytíř uděšen po vodě tak hlásí?
„v ní to zhaslo právě teď světlo zemské krásy:
„To ty masky ošklivé v zrádné kratochvíli
„sličné tělo paní té v jezu utopily.

„Koho smrti ruka schvátí,
„ten se k lidem nenavráť!

„Vyběhl lid domácí — šlechta, panny, drábi,
 „jedni stíhat, druzí zas pro kněze a báby;
 „proto v domě pusto — však než se zora zjeví,
 „smrti služba nastane: kadidlo a zpěvy.

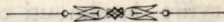
„Komu jí se dostane,
 „navždy již tam ostane.

„Navždy — ach! jak tesklivě zvuk ten z hrudi znívá,
 „těžkých ztrát a žalosti ohlasem kde bývá!
 „V přátelství a ve lásce, v každé žití době,
 „rozléhá se, umlká — dříve ne až v hrobě.

„Koho smrti ruka schvátí,
 „ten se k lidem nenavrátí!“

Vztýčil hošík na prstech malé svoje tělo,
 jak by k uchu rytíře dosáhnouti chtělo,
 šeptal, šeptal pověst svou — rytířovy zraky
 černé vždy a černější zatemňují mraky;
 již mu v jeho zoufalstvím zamračené tváři
 zápal hněvu, zhrdání, jako blesky, září;
 z trudu v něm se divoké touhy probudily,
 prahne jenom, aby stál — soka u mohyly.

Nejsvětější pouta rve v ohni pekla svého,
 an teď o jed zavadil srdce otcovského.
 Posláz v sebe šílenou pojal chtivost onu
 po krvi a plamenech, po hlaholu zvonů,
 tu, co sporů domácích pochodněmi hárá,
 ve svém vlastním obydlí — zrádu zrádou kárá.
 A tak sebe krutější zuřily v něm muky,
 konec slasti nejdražší z požehnané ruky. —
 Kterak s pomstou bezcitnou, co jím divě zmítá,
 zoufalost, žal hlodavý divoko se splítá;
 Všechny byly najednou v zkameněném oku
 pojí strašnou myšlénku — neodvratnost kroku.
 Ani vzor muk nejhorších — hady sevřen kolem,
 Laokoón, není tak strašný se svým bolem.

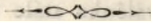

XVIII.

tak Václav pojednou všeho ztrátu vidí,
štěstí, cnosti, důvěry v spolubratry lidi;
ba již nikdy milenky ze sna nevyprostí,
v nížto by byl vidíval obraz všechněch cností,
kterž jako paprsek kraji na nebeském
prázdnno srdcí — přízně klam — lemují svým leskem.
A tak Václav samotn v širé poušti žije. —
Jakž se jemu zatemní život bez Marie!
U mrtvoly dlouho stál němé ve žalobě,
jako socha z kamene na milenky hrobě;
neboť hrůza krutosti, zráda toho skutku,
z duše jeho vyhnaly rozčilení smutku:
V mysli jen ta myšlénka stále tanula mu:
„Proč měl k lidem důvěru — proč ji nechal samu!“
Myslel, že jí dosavad, na tvář pohlížeje,
smrtného zápasu bolest v ní se chvěje —

obrátil zrak na sebe, vyčítaje sobě,
 její i své štěstí že zhoubě vydal — obě.
 Teprv nyní procitl, v srdci tlukot cítě —
 zakryl tvář svou rukama — plakal jako dítě!
 Ne však dlouho — mrtvo zas jeho srdce bylo,
 pohlédnutí jediné mu je otrávil;
 v duši dříve vznešenou psáno již to heslo,
 kteréž svým nosičům vždy jen hanbu neslo.
 Což ten bujný mládenec na svět hanu kydá?
 Ptej se raděj, k čemu se dobrota tu přidá?
 kde i sama šlechtnost trvá jenom chvíli —
 kde smrt starých rodičů děti vede k cíli —
 tam, kde láska k bližnímu za chloubou se skrývá,
 v nehodách je veselá, v štěstí závistivá;
 kde se v roli vyšších snah zřídka plody rodí,
 kde lest v rouše nádherném jako cnost si chodí —
 kde slast jenom jedinou člověk může mítí,
 když se citem vzájemným věrná srdce znítí.

XIX.

itů lidských ve hustém, zádumčivém lese,
jedněm tu čas pomalu smrti úděl nese —
hubí lístek po lístku, až pak o jeseni,
jako duby omšené, stojí obnaženi.

Jiným v slunce úpalu bouře počne hřmítí,
a svým bleskem na divé tajemnice svítí.

Opět svitne pohoda — časem podobá se,
po bouři že bujněji půda zelená se.

Kdo však blíže přihlédne pozornými zraky,
v nitru jejím spálenin uzří černé znaky:

A když přes peň zřícený vichr plamen valí,
kdo tu přijde hasiti to, co blesky zňaly?

A tak bujná křovina zhoubu dále nese
citů lidských ve hustém, zádumčivém lese.

Po čem Václav v životě může ještě hlídat,
to je těžko vysvětlit — strašno předpovídat;
temná rouška krvavá kryje srdce schránu,
k čemu tedy odkrývat hlubokou tu ránu?

Pro něho vše ztraceno — jen to se mu zdaří,
ne čas, nýbrž plamen že city jeho zmaří.

V myšlenkách se pokořil tvůrci světa všeho —
malý přítel, či snad vrah nový vedle něho,
oba s mrtvým tělem zpět v komnatu se točí:
měsíc září na jejich uslzené oči.

A tak Václav poslední lůžko lásce chystá,
jak ho k tomu nabádá skromná mysl čistá;
údy, vlasy, šaty jí pěkně urovnával,
aby vady nenašel zvědavosti nával.

A tu s teskným pohledem na klid obličej,
s pohledem, kdež loučení splývá do naděje
kynoucího shledání — zoufalost se vtírá,
kteráž tahy neštěstí ve svou paměť sbírá. —

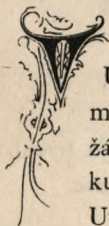
A tu meč svůj vytasil, krutý v každém tnutí,
jenž se blýská na cestách krve, zahynutí —
vyšel — a již výhost dal v tváři bolu všemu;
kvapně skočil na koně — hošík sedl k němu.

Kdo však je ten slzící hoch, a co tu robí?

Anděl? satan? či snad duch usouzené zloby?

Dráždí jeho bolesti, či s ním smutek dělí?

Nevím — objal rytíře — cvalem odletěli.

Ukrajině na chrámu věže tři se lesknou;
 modlí se tam růžence báby s tváří tesknou:
 žáci zvoní o přítrž, a zisk z toho mají;
 ku pohřbu i ku křtinám lidé pospíchají;
 Uvnitř — příkrov, katafalk, rakev i svíc řady,
 bledým světlem planoucí — černo, strašno všady.
 Čí to pyšná postava ve zvědavců davu
 na kříž dlouhý umrlčí rozložila hlavu?
 Čí to tam hrud' rytířská ve prachu se smývá?
 s trpělivou pokorou, kteráž nenaříká,
 byť i trestů nejhorších tíži nésti měla;
 trvá v tiché zbožnosti, jakby zkameněla.
 Bledý — jak lesk hromniček, jenž mu padá k líci,
 smutný — jak zpěv umrlčí, kolem hlaholíci,
 jež duch víry vynáší z pozemského nízka,
 svatojanský jako brouk oko jeho blýská.
 Aj! toť pana Mečníka nebohá je hlava!
 Ondy ztratil ženu — teď dceru pochovává.
 Na to houpal kolíbkou, by jí v rakvi stlali,
 na to roucha dovážel, by jí rubáš dali.

Podivno — tak bezcitně při pohřbu se choval,
 jak by duch mu do nebe k dceři uletoval.
 Takým byl i později — nárek ani žaly
 po rtech jeho ubledlých ven se nedostaly;
 aniž slzy oznaku v hrdém hledu míval;
 méně s lidmi, s Bohem víc — a vždy tentýž býval.
 Denně ven se vykrádal a vždy v témže čase,
 vždycky stejně mlčeliv kráčel domů zase.
 Teď již půlnoc minula, Mečníka tu není;
 strážci se již čekání ve obavu mění. —
 Divě trouby zazněly — náhle ze sna v noci
 vyskočili rytíři ku mstě, ku pomoci. —
 Na hřbitově našli jej, u dcerky a ženy,
 u dvou mohyl sousedních klečel nachýlený:
 Tataž vážnost na čele, na rtech přívětivost —
 tataž bledost na lících, ale v oku živost —
 čapka, vous: strach pro ty, kdož proti Polsce stojí —
 a týž černý župan. — Spí — nezbudí se k boji,
 nepohne jím polnice, zdaleka jež hřímá,
 nevzchopí se po meči — na věky tu dřímá!
 Ticho — družných mohyl tré tmí se na výšině;
 pusto — smutno — tesklivo — v bujně Ukrajině.

INSTITUT
 BADANI I BRACKICH PAN.
 Biblioteka
 ul. Nowy Świat Nr 72
 00-330 Warszawa
 Tel. 26-69 62 62

NÁRODNÍ KNIHTISKÁRNA
I. L. KOBRA
V PRAZE.

<http://rcin.org.pl>

<http://rcin.org.pl>

<http://rcin.org.pl>

<http://rcin.org.uk>